॥ तैत्तिरीय ब्राह्मणम् ॥

॥षष्ठमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके षष्ठः प्रपाठकः ॥

अनुमत्यै पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति। ये प्रत्यञ्चः शम्याया अवशीयन्ते। तन्नैर्ऋतमेककपालम्। इयं वा अनुमतिः। इयं निर्ऋतिः। नैर्ऋतेन पूर्वेण प्रचरति। पाप्मानमेव निर्ऋतिं पूर्वां निरवदयते। एककपालो भवति। एकधैव निर्ऋतिं निरवदयते। यदहुत्वा गार्हपत्य ईयुः॥१॥

रुद्रो भूत्वाऽग्निरनूत्थाय। अध्वर्युं च यजमानं च हन्यात्। वीहि स्वाहाऽऽहुतिं जुषाण इत्याह। आहुत्यैवैनꣳ शमयति। नार्तिमार्च्छत्यध्वर्युर्न यजमानः। एकोल्मुकेन यन्ति। तद्धि निर्ऋत्यै भागधेयम्। इमान्दिशं यन्ति। एषा वै निर्ऋत्यै दिक्। स्वायामेव दिशि निर्ऋतिं निरवदयते॥२॥

स्वकृत इरिणे जुहोति प्रदरे वा। एतद्वै निर्ऋत्या

आ॒यत॑नम्। स्व ए॒वायत॑ने॒ निर्ऋ॑तिं नि॒रव॑दयते। ए॒ष ते॑ निर्ऋते भा॒ग इत्या॑ह। निर्दि॑शत्ये॒वैना॑म्। भूते॑ ह॒विष्म॑त्य॒सीत्या॑ह। भूति॑मे॒वोपाव॑र्तते। मु॒ञ्चेमम॑ꣳहस॒ इत्या॑ह। अꣳह॑स ए॒वैनं॑ मुञ्चति। अ॒ङ्गु॒ष्ठाभ्यां॑ जुहोति॥३॥

अ॒न्त॒त ए॒व निर्ऋ॑तिं नि॒रव॑दयते। कृ॒ष्णं वासः॑ कृ॒ष्णतू॑षं॒ दक्षि॑णा। ए॒तद्वै निर्ऋ॑त्यै रू॒पम्। रू॒पेणै॒व निर्ऋ॑तिं नि॒रव॑दयते। अप्र॑तीक्ष॒माय॑न्ति। निर्ऋ॑त्या अ॒न्तर्हि॑त्यै। स्वाहा॒ नमो॒ य इ॒दं च॒कारे॑ति॒ पुन॒रेत्य॒ गार्ह॑पत्ये जुहोति। आहु॑त्यै॒व न॑म॒स्यन्तो॒ गार्ह॑पत्यमु॒पाव॑र्तन्ते। आ॒नु॒म॒तेन॒ प्रच॑रति। इ॒यं वा अनु॑मतिः॥४॥

इ॒यमे॒वास्मै॑ रा॒ज्यमनु॑ मन्यते। धे॒नुर्दक्षि॑णा। इ॒मामे॒व धे॒नुं कु॑रुते। आ॒दि॒त्यं च॒रुं निर्व॑पति। उ॒भयी॑ष्वे॒व प्र॒जास्व॒भिषि॑च्यते। दैवी॑षु च॒ मानु॑षीषु च। वरो॒ दक्षि॑णा। वरो॒ हि रा॒ज्यꣳ समृ॑द्ध्यै। आ॒ग्ना॒वै॒ष्ण॒वमेका॑दशकपालं॒ निर्व॑पति। अ॒ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑ः॥५॥

विष्णु॑र्य॒ज्ञः। दे॒वता॑श्चैव य॒ज्ञं चाव॑ रुन्धे। वा॒म॒नो व॒ही दक्षि॑णा। यद्व॒ही। तेना॑ग्ने॒यः। यद्वा॑म॒नः। तेन॑ वैष्ण॒वः समृ॑द्ध्यै। अ॒ग्नी॒षो॒मीय॒मेका॑दशकपालं॒ निर्व॑पति। अ॒ग्नीषोमा॑भ्यां॒ वा इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्निति॑। यद॑ग्नीषो॒मीय॒मेका॑दशकपालं नि॒र्वप॑ति॥६॥

वात्र॑घ्नमे॒व विजि॑त्यै। हिर॑ण्यं॒ दक्षि॑णा॒ समृ॑द्ध्यै। इन्द्रो॑ वृ॒त्र॒ꣳ ह॒त्वा। दे॒वता॑भिश्चेन्द्रि॒येण॑ च॒ व्या॑र्ध्यत। स ए॒तमै॑न्द्रा॒ग्नमेका॑दशकपालमपश्यत्। तन्निर॑वपत्। तेन॒ वै स दे॒वता॑श्चेन्द्रि॒यं चावा॑रुन्ध। यदै॑न्द्रा॒ग्नमेका॑दशकपालं नि॒र्वप॑ति। दे॒वता॑श्चै॒व तेनै॑न्द्रि॒यं च॒ यज॑मा॒नोऽव॑रुन्धे। ऋ॒ष॒भो व॒ही दक्षि॑णा॥७॥

यद्व॒ही। तेना॑ग्ने॒यः। यदृ॑ष॒भः। तेनै॒न्द्रः समृ॑द्ध्यै। आ॒ग्ने॒यम॒ष्टाक॑पालं॒ निर्व॑पति। ऐ॒न्द्रं दधि॑। यदा॑ग्ने॒यो भव॑ति। अ॒ग्निर्वै य॑ज्ञमु॒खम्। य॒ज्ञ॒मु॒खमे॒वर्द्धिं॑ पु॒रस्ता॑द्धत्ते। यदै॒न्द्रं दधि॑॥८॥

इन्द्रियमेवावरुन्धे। ऋषभो वही दक्षिणा। यद्वही। तेनाग्नेयः। यदृषभः। तेनैन्द्रः समृद्ध्यै। यावतीर्वै प्रजा ओषधीनामहुतानामाश्नन्। ताः परा ऽभवन्। आग्रयणं भवति हुताद्याय। यजमानस्यापराभावाय॥९॥

देवा वा ओषधीष्वाजिमयुः। ता इन्द्राग्नी उदजयताम्। तावेतमैन्द्राग्नं द्वादशकपालं निरवृणाताम्। यदैन्द्राग्नो भवत्युज्जित्यै। द्वादशकपालो भवति। द्वादश मासाः संवत्सरः। संवत्सरेणैवास्मा अन्नमवरुन्धे। वैश्वदेवश्चरुर्भवति। वैश्वदेवं वा अन्नम्। अन्नमेवास्मै स्वदयति॥१०॥

प्रथमजो वत्सो दक्षिणा समृद्ध्यै। सौम्यꣳ श्यामाकं चरुं निर्वपति। सोमो वा अकृष्टपच्यस्य राजा। अकृष्टपच्यमेवास्मै स्वदयति। वासो दक्षिणा। सौम्यꣳ हि देवतया वासः समृद्ध्यै। सरस्वत्यै चरुं निर्वपति। सरस्वते चरुम्। मिथुनमेवाव रुन्धे। मिथुनौ गावौ दक्षिणा समृद्ध्यै। एति वा एष यज्ञमुखादृध्याः। योऽग्नेर्देवतया

एति। अष्टावेतानि हवीꣳषि भवन्ति। अष्टाक्षरा गायत्री। गायत्रोऽग्निः। तेनैव यज्ञमुखादृध्या अग्नेर्देवतायै नैति॥११॥

ईयुर्निरवदयतेऽङ्गुष्ठाभ्यां जुहोत्यनुमतिर्देवता निर्वपति वही दक्षिणा यदैन्द्रं दध्यपराभावाय स्वदयति गावौ दक्षिणा समृद्ध्यै षट्च॥१॥ [१]

वैश्वदेवेन वै प्रजापतिः प्रजा असृजत। ताः सृष्टा न प्राजायन्त। सोऽग्निरकामयत। अहमिमाः प्रजनयेयमिति। स प्रजापतये शुचमदधात्। सोऽशोचत्प्रजामिच्छमानः। तस्माद्यं च प्रजा भुनक्ति यं च न। तावुभौ शोचतः प्रजामिच्छमानौ। तास्वग्निमप्यसृजत्। ता अग्निरध्यैत्॥१२॥

सोमो रेतोऽदधात्। सविता प्राजनयत्। सरस्वती वाचमदधात्। पूषाऽपोषयत्। ते वा एते त्रिः संवत्सरस्य प्रयुज्यन्ते। ये देवाः पुष्टिपतयः। संवत्सरो वै प्रजापतिः। संवत्सरेणैवास्मै प्रजाः प्राजनयत्। ताः प्रजा जाता मरुतोऽघ्नन्। अस्मानपि न प्रायुक्षतेति॥१३॥

स एतं प्रजापतिर्मारुतꣳ सप्तकपालमपश्यत्। तन्निरवपत्। ततो वै प्रजाभ्योऽकल्पत। यन्मारुतो निरुप्यते।

य॒ज्ञस्य॒ क्लृप्त्यै॑। प्र॒जाना॒मघा॑ताय। स॒प्तक॑पालो भवति। स॒प्तग॑णा॒ वै म॒रुत॑ः। ग॒णश॑ ए॒वास्मै॒ विश॑ं कल्पयति। स प्र॒जाप॑तिरशोचत्॥१४॥

याः पूर्वा॑ः प्र॒जा असृ॑क्षि। म॒रुत॒स्ता अ॑वधिषुः। क॒थमप॑राः सृजे॒येति॑। तस्य॒ शुष्म॑ आ॒ण्डं भू॒तं निर॑वर्तत। तद्भुद॑हरत्। तद॑पोषयत्। तत्प्राजा॑यत। आ॒ण्डस्य॒ वा ए॒तद्रू॒पम्। यदा॒मिक्षा॑। यद्भु॒द्धर॑ति॥१५॥

प्र॒जा ए॒व तद्यज॑मानः पोषयति। वै॒श्व॒दे॒व्या॑मिक्षा॑ भवति। वै॒श्व॒दे॒व्यो॑ वै प्र॒जाः। प्र॒जा ए॒वास्मै॒ प्रज॑नयति। वाजि॑न॒मान॑यति। प्र॒जास्वे॒व प्रजा॑तासु॒ रेतो॑ दधाति। द्या॒वा॒पृ॒थि॒व्य॑ एक॑कपालो भवति। प्र॒जा ए॒व प्रजा॑ता॒ द्यावा॑पृथि॒वीभ्या॑मुभ॒यतः॑ परि॑ गृह्णाति। दे॒वा॒सु॒राः संय॑त्ता आसन्। सो॑ऽग्निर॑ब्रवीत्॥१६॥

मामग्रे॑ यजत। मया॒ मुखे॒नासु॑राञ्जेष्य॒थेति॑। मां द्वि॒तीय॒मिति॒ सोमो॑ऽब्रवीत्। मया॒ राज्ञा॑ जेष्य॒थेति॑। मां तृ॒तीय॒मिति॑

सवि॒ता। मया॒ प्रसू॑ता जेष्य॒थेति॑। मां च॑तु॒र्थीमिति॒ सर॑स्वती। इ॒न्द्रि॒यं वो॒ऽहं धाँ॑स्या॒मीति॑। मां प॑ञ्च॒ममिति॑ पू॒षा। मयाँ॑ प्रति॒ष्ठया॑ जेष्य॒थेति॑॥१७॥

तेँ॑ऽग्निना॒ मुखे॒नासु॑रानजयन्। सोमे॑न॒ राज्ञाँ॑। स॒वि॒त्रा प्रसू॑ताः। सर॑स्वतीन्द्रि॒यम॑दधात्। पू॒षा प्र॑ति॒ष्ठाऽऽसी॑त्। ततो॒ वै दे॒वा व्य॑जयन्त। यदे॒तानि॑ ह॒वीꣳषि॑ निरु॒प्यन्ते॒ विजि॑त्यै। नोत्त॑रवे॒दिमुप॑वपति। प॒शवो॒ वा उ॑त्तरवे॒दिः। अजा॑ता इव॒ ह्य॑तर्हि॑ प॒शवः॑॥१८॥

ऐ॒दित्य॑शोचद्यु॒द्धर॑त्यब्रवीत्प्रति॒ष्ठया॑ जेष्य॒थेत्ये॒तर्हि॑ प॒शवः॑॥२॥ [२]

त्रि॒वृद्ब॒र्हिर्भ॑वति। मा॒ता पि॒ता पु॒त्रः। तदे॒व तन्मि॑थु॒नम्। उल्बं॒ गर्भो॑ ज॒रायु॑। तदे॒व तन्मि॑थु॒नम्। त्रे॒धा ब॒र्हिः सन्न॑द्धं भवति। त्रय॑ इ॒मे लो॒काः। ए॒ष्वे॑व लो॒केषु॒ प्रति॑ तिष्ठति। ए॒क॒धा पुनः॒ सन्न॑द्धं भवति। एक॑ इव॒ ह्य॑यं लो॒कः॥१९॥

अ॒स्मिन्ने॒व तेन॑ लो॒के प्रति॑तिष्ठति। प्र॒सुवो॑ भवन्ति। प्र॒थ॒म॒जामे॒व पुष्टि॒मव॑रुन्धे। प्र॒थ॒म॒जो व॒त्सो दक्षि॑णा॒

समृ॑द्ध्यै। पृ॒षदा॒ज्यं गृ॑ह्णाति। प॒शवो॒ वै पृ॑षदा॒ज्यम्। प॒शूने॒वाव॑ रुन्धे। प॒श्च॒गृ॒ही॒तं भ॑वति। पाङ्क्ता॒ हि प॒शवः॑। ब॒हु॒रू॒पं भ॑वति॥२०॥

ब॒हु॒रू॒पा हि प॒शवः॒ समृ॑द्ध्यै। अ॒ग्निं म॑न्थन्ति। अ॒ग्निमु॑खा॒ वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत। यद॒ग्निं मन्थ॑न्ति। अ॒ग्निमु॑खा ए॒व तत्प्र॒जा यज॑मानः सृजते। नव॑ प्रया॒जा इ॑ज्यन्ते। नवा॑नूया॒जाः। अ॒ष्टौ ह॒वीꣳषि॑। द्वावा॑घा॒रौ। द्वावाज्य॑भागौ॥२१॥

त्रि॒ꣳशत्सम्प॑द्यन्ते। त्रि॒ꣳशद॑क्षरा वि॒राट्। अन्न॑ं वि॒राट्। वि॒राजै॒वान्नाद्य॒मव॑रुन्धे। यज॑मानो॒ वा एक॑कपालः। तेज॒ आज्यम्॑। यदेक॑कपाल॒ आज्य॑मा॒नय॑ति। यज॑मानमे॒व तेज॑सा॒ सम॑र्धयति। यज॑मानो॒ वा एक॑कपालः। प॒शव॒ आज्यम्॑॥२२॥

यदेक॑कपाल॒ आज्य॑मा॒नय॑ति। यज॑मानमे॒व प॒शुभि॒ः सम॑र्धयति। यदल्प॑मा॒नये॑त्। अल्पा॑ एनं प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॒

उप॑तिष्ठेरन्। यद्ब॒ह्वा॑नयै॑त्। ब॒हव॑ एनं प॒शवोऽभु॑ञ्जन्त॒ उप॑तिष्ठेरन्। ब॒ह्वा॑नीया॒विः पृ॑ष्ठं कुर्यात्। ब॒हव॑ ए॒वैनं॑ प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॒ उप॑तिष्ठन्ते। यज॑मानो॒ वा एक॑कपालः। यदेक॑कपालस्याव॒द्येत्॥२३॥

यज॑मान॒स्याव॑द्येत्। उद्वा॒ माद्ये॒द्यज॑मानः। प्र वा॑ मीयेत। स॒कृदे॒व हो॑त॒व्यः॑। स॒कृदि॑व॒ हि सु॑व॒र्गो लो॒कः। हु॒त्वाऽभि जु॑होति। यज॑मानमे॒व सु॑व॒र्गं लो॒कं ग॑मयि॒त्वा। तेज॑सा॒ सम॑र्धयति। यज॑मानो॒ वा एक॑कपालः। सु॒व॒र्गो लो॒क आ॑हव॒नीयः॑॥२४॥

यदेक॑कपालमाहव॒नीये॑ जु॒होति॑। यज॑मानमे॒व सु॑व॒र्गं लो॒कं ग॑मयति। यद्धस्ते॑न जुहु॒यात्। सु॒व॒र्गाल्लो॒काद्यज॑मान॒मव॑-विध्येत्। स्रु॒चा जु॑होति। सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॒ सम॑ष्ट्यै। यत्प्राङ्द्ये॑त। दे॒व॒लो॒कम॒भिज॑येत्। यद्द॑क्षि॒णा पि॑तृलो॒कम्। यत्प्र॒त्यक्॥२५॥

रक्षा॑ꣳसि य॒ज्ञꣳ ह॑न्युः। यदुदङ्ङ्। म॒नु॒ष्य॒लो॒कम॒भिज॑येत्।

प्रतिष्ठितो होतव्यः। एककपालं वै प्रतितिष्ठन्तं द्यावापृथिवी अनु प्रतितिष्ठतः। द्यावापृथिवी ऋतवः। ऋतून् यज्ञः। यज्ञं यजमानः। यजमानं प्रजाः। तस्मात्प्रतिष्ठितो होतव्यः॥२६॥

वाजिनो यजति। अग्निर्वायुः सूर्यः। ते वै वाजिनः। तानेव तद्यजति। अथो खल्वाहुः। छन्दाꣳसि वै वाजिन इति। तान्येव तद्यजति। ऋख्सामे वा इन्द्रस्य हरी सोमपानौ। तयोः परिधय आधानम्। वाजिनं भागधेयम्॥२७॥

यदप्रहृत्य परिधीं जुहुयात्। अन्तराधानाभ्यां घासं प्रयच्छेत्। प्रहृत्य परिधीं जुहोति। निराधानाभ्यामेव घासं प्रयच्छति। बर्हिषि विषिञ्चन्वाजिनमा नयति। प्रजा वै बर्हिः। रेतो वाजिनम्। प्रजास्वेव रेतो दधाति। समुपहूय भक्षयन्ति। एतत्सोमपीथा ह्येते। अथो आत्मन्नेव रेतो दधते। यजमान उत्तमो भक्षयति। पशवो वै वाजिनम्। यजमान एव पशून्प्रतिष्ठापयन्ति॥२८॥

लोको बहुरूपं भवत्याज्यभागौ पशव आज्यमवद्येदाहवनीयः प्रत्यक्तस्मात्प्रतिष्ठितो होतव्यौ भागधेयमेते चत्वारि च॥३॥ [३]

प्र॒जाप॑तिः सवि॒ता भू॒त्वा प्र॒जा अ॑सृजत। ता ए॑न॒मत्य॑मन्यन्त। ता अ॑स्मा॒दपा॑क्रामन्। ता वरु॑णो भू॒त्वा प्र॒जा वरु॑णेनाग्राहयत्। ताः प्र॒जा वरु॑णगृहीताः। प्र॒जाप॑तिं॒ पुन॒रुपा॑धावन्ना॒थमि॒च्छमा॑नाः। स ए॒तान्प्र॒जाप॑तिर्वरुण-प्रघा॒सान॑पश्यत्। तां निर॑वपत्। तैर्वै स प्र॒जा व॑रुणपा॒शाद॑मुञ्चत्। यद्व॑रुणप्रघा॒सा नि॑रु॒प्यन्ते॑॥२९॥

प्र॒जाना॒मव॑रुणग्राहाय। तासां॒ दक्षि॑णो बा॒हुर्न्य॑क्र॒ आसी॑त्। स॒व्यः प्रसृ॑तः। स ए॒तां द्वि॒तीया॑न्दक्षिण॒तो वेदि॒मुद॑हन्। ततो॒ वै स प्र॒जानां॒ दक्षि॑णं बा॒हुं प्रासा॑रयत्। यद्वि॒तीया॑न्दक्षिण॒तो वेदि॑मु॒द्धन्ति॑। प्र॒जाना॑मे॒व तद्यज॑मानो॒ दक्षि॑णं बा॒हुं प्रसा॑रयति। तस्मा॑च्चातुर्मास्ययाज्य॑मुष्मिँ॑ल्लो॒क उ॑भ॒याबा॑हुः। य॒ज्ञाभि॑जित॒ꣳ ह्य॑स्य। पृ॒थ॒मा॒त्राद्वेदी॒ अस॑म्भिन्ने भवतः॥३०॥

तस्मा॑त्पृथमा॒त्रं व्य॑सौ॑। उत्त॑रस्यां॒ वेद्या॑मुत्तरवे॒दिमुप॑ वपति। प॒शवो॒ वा उ॑त्तरवे॒दिः। प॒शूने॒वाव॑रुन्धे। अथो॑ यज्ञप॒रुषोऽन॑न्तरित्यै। ए॒तद्ब्रा॑ह्मणान्ये॒व पञ्च॑ ह॒वीꣳषि॑।

अथै॒ष ऐ॑न्द्रा॒ग्नो भ॑वति। प्रा॒णा॒पा॒नौ वा ए॒तौ दे॒वाना॑म्। यदि॑न्द्रा॒ग्नी। यदै॑न्द्रा॒ग्नो भव॑ति॥ ३१॥

प्रा॒णा॒पा॒नावे॒वाव॑ रुन्धे। ओजो॒ बलं॒ वा ए॒तौ दे॒वाना॑म्। यदि॑न्द्रा॒ग्नी। यदै॑न्द्रा॒ग्नो भव॑ति। ओजो॒ बल॑मे॒वाव॑ रुन्धे। मा॒रु॒त्या॑मिक्षा॑ भवति। वा॒रु॒ण्या॑मिक्षा॑। मे॒षी च॑ मे॒षश्च॑ भवतः। मि॒थु॒ना ए॒व प्र॒जा व॑रुणपा॒शान्मु॑ञ्चति। लो॒म॒शौ भ॑वतो मेध्य॒त्वाय॑॥ ३२॥

श॒मी॒प॒र्णान्युप॑ वपति। घा॒समे॒वाभ्या॒मपि॑ यच्छति। प्र॒जाप॑तिम॒न्नाद्यं॒ नोपा॑नमत्। स ए॒तेन॑ श॒तेध्मे॑न ह॒विषा॒ऽन्नाद्य॒मवा॑रुन्ध। यत्प॑रः श॒तानि॑ शमीप॒र्णानि॒ भव॑न्ति। अ॒न्नाद्य॒स्याव॑रुद्ध्यै। सौ॒म्यानि॒ वै क॒रीरा॑णि। सौ॒म्या खलु॒ वा आहु॑तिर्दि॒वो वृष्टिं॑ च्यावयति। यत्क॒रीरा॑णि॒ भव॑न्ति। सौ॒म्ययै॒वाहु॑त्या दि॒वो वृष्टि॒मव॑रुन्धे। का॒य एक॑कपालो भवति। प्र॒जाना॑ं क॒न्त्वाय॑। प्र॒ति॒पू॒रु॒षं क॑रम्भपा॒त्राणि॑ भवन्ति। जा॒ता ए॒व प्र॒जा व॑रुणपा॒शान्मु॑ञ्चति। एक॒मति॑रिक्तम्। ज॒नि॒ष्यमा॑णा ए॒व

प्र॒जा व॑रुणपा॒शान्मु॑ञ्चति॥ ३३॥

नि॒रु॒प्यन्तै॑ भवतो॒ भव॑ति मेध्य॒त्वाय॑ रुन्धे॒ षट्च॥ ४॥ [४]

उत्त॑रस्यां॒ वेद्या॑म॒न्यानि॑ ह॒वीꣳषि॑ सादयति। दक्षि॑णायां मारु॒तीम्। अ॒प॒धु॒रमे॒वैना॑ युनक्ति। अथो॒ ओज॑ ए॒वासा॒मव॑ हरति। तस्मा॒द्ब्रह्म॑णश्च क्ष॒त्राच्च॒ विशो॑ऽन्यतोऽपक्र॒मिणीः॑। मा॒रु॒त्या पूर्व॑या॒ प्रच॑रति। अनृ॑तमे॒वाव॑ यजते। वा॒रु॒ण्योत्त॑रया। अ॒न्त॒त ए॒व वरु॑ण॒मव॑ यजते। यदे॒वाध्व॒र्युः क॒रोति॑॥ ३४॥

तत्प्र॑तिप्रस्था॒ता क॑रोति। तस्मा॒द्यच्छ्रेयां॑न्क॒रोति॑। तत्पापी॑यान्करोति। पत्नीं॑ वाचयति। मेध्या॑मे॒वैनां॑ करोति। अथो॒ तप॑ ए॒वैना॒मुप॑ नयति। यज्ञा॒रꣳ सन्त॒न्न प्र॑ब्रूयात्। प्रि॒यं ज्ञा॒तिꣳ रु॑न्ध्यात्। अ॒सौ मे॑ जा॒र इति॒ निर्दि॑शेत्। नि॒र्दिश्यै॒वैन॑ं वरुणपा॒शेन॑ ग्राहयति॥ ३५॥

प्र॒घा॒स्यान्॑ हवामह॒ इति॒ पत्नी॑मु॒दान॑यति। अह्व॑ते॒वैना॑म्। यत्पत्नी॑ पुरोनुवा॒क्या॑मनुब्रू॒यात्। निर्वी॑र्यो॒ यज॑मानः स्यात्।

यज॑मा॒नोऽन्वा॑ह। आ॒त्मन्ने॒व वी॒र्यं॑ धत्ते। उ॒भौ या॒ज्याꣳ॑ सवीर्य॒त्वाय॑। यद्ग्रामे॒ यदर॑ण्य॒ इत्या॑ह। य॒थोदि॒तमे॒व वरु॑ण॒मव॑ यजते। य॒ज॒मा॒न॒दे॒व॒त्यौ॑ वा आ॑हव॒नीयः॑॥३६॥

भ्रा॒तृ॒व्य॒दे॒व॒त्यौ॑ दक्षि॑णः। यदा॑हव॒नीये॑ जुहु॒यात्। यज॑मानं वरुणपा॒शेन॑ ग्राहयेत्। दक्षि॑णे॒ऽग्नौ जु॑होति। भ्रातृ॑व्यमे॒व व॑रुणपा॒शेन॑ ग्राहयति। शूर्प॑ण जुहोति। अन्य॑मे॒व वरु॑ण॒मव॑ यजते। शी॒र्ष॒न्न॑धि नि॒धाय॑ जुहोति। शी॒र्ष॒त ए॒व वरु॑ण॒मव॑ यजते। प्र॒त्यङ्ति॑ष्ठं॑ जुहोति॥३७॥

प्र॒त्यङ्ङे॒व व॑रुणपा॒शान्निर्मु॑च्यते। अक्र॒न्कर्म॑ कर्म॒कृत॒ इत्या॑ह। दे॒वाऽनृ॒णं निर॑व॒दाय॑। अ॒नृ॒णा गृ॒हानुप॒ प्रेतेति॒ वावैतदा॑ह। वरु॑णगृहीतं॒ वा ए॒तद्य॒ज्ञस्य॑। यद्यजु॑षा गृही॒तस्या॑ति॒रिच्य॑ते। तुषा॑ँश्च निष्का॒सश्च॑। तुषै॑ँश्च निष्का॒सेन॑ चावभृ॒थमवै॑ति। वरु॑णगृहीतेने॒व वरु॑ण॒मव॑यजते। अ॒पो॑ऽवभृ॒थमवै॑ति॥३८॥

अ॒प्सु वै वरु॑णः। सा॒क्षादे॒व वरु॑ण॒मव॑यजते। प्रति॑युतो॒ वरु॑णस्य॒ पाश॒ इत्या॑ह। व॒रु॒ण॒पा॒शादे॒व निर्मु॑च्यते।

अप्र॑तीक्ष॒मा य॑न्ति। वरु॑णस्या॒न्तर्हि॑त्यै। एधौ॑ऽस्येधिषी॒महीत्या॑ह। स॒मिधै॒वाग्निन्न॑म॒स्यन्त॑ उ॒पाय॑न्ति। तेजो॑ऽसि॒ तेजो॒ मयि॑ धे॒हीत्या॑ह। तेज॑ ए॒वात्मन्ध॑त्ते॥३९॥

कु॒रोति॑ ग्राहयत्याहव॒नीय॒स्तिष्ठ॑ जुहोत्य॒पोऽवभृ॒थमवै॑ति धत्ते॥५॥ [५]

दे॒वा॒सु॒राः संय॑त्ता आसन्। सौ॑ऽग्निर॑ब्रवीत्। मम॒ेयमनी॑कवती त॒नूः। तां प्री॑णीत। अथासु॑रान॒भि भ॑विष्य॒थेति॑। ते दे॒वा अ॒ग्नयेऽनी॑कवते पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपन्। सौ॑ऽग्निरनी॑कवा॒न्त्स्वेन॑ भाग॒धेये॑न प्री॒तः। च॒तु॒र्धाऽनी॑कान्यजनयत। ततो॑ दे॒वा अभ॑वन्। पराऽसु॑राः॥४०॥

यद॒ग्नयेऽनी॑कवते पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं नि॒र्वप॑ति। अ॒ग्निमे॒वानी॑कवन्त॒ꣳ स्वेन॑ भाग॒धेये॑न प्रीणाति। सौ॑ऽग्निरनी॑कवा॒न्त्स्वेन॑ भाग॒धेये॑न प्री॒तः। च॒तु॒र्धाऽनी॑कानि जनयते। अ॒सौ वा आ॑दि॒त्यौ॑ऽग्निरनी॑कवान्। तस्य॑ र॒श्मयोऽनी॑कानि। सा॒कꣳ सूर्ये॑णोद्य॒ता निर्व॑पति। सा॒क्षादे॒वास्मा॒ अनी॑कानि जनयति। तेऽसु॑रा॒ः परा॑जिता॒ यन्तः॑। द्यावा॑पृथि॒वी उपा॑श्रयन्॥४१॥

ते देवा मरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यश्चरुं निरवपन्। यन्मरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यश्चरुं निर्वपति। द्यावापृथिवीभ्यामेव तदुभयतो यजमानो भ्रातृव्यान्त्सन्तपति। मध्यन्दिने निर्वपति। तर्हि हि तेक्ष्णिष्ठं तपति। चरुर्भवति। सर्वत एवैनान्त्सन्तपति। ते देवाः श्वोविजयिनः सन्तः। सर्वासान्दुग्धे गृहमेधीयं चरुं निरवपन्॥४२॥

आशिता एवाद्योपवसाम। कस्य वाऽहेदम्। कस्य वा श्वो भविते॑ति। स शृतोऽभवत्। तस्याहुतस्य नाश्नन्। न हि देवा अहुतस्याश्नन्ति। तेऽब्रुवन्। कस्मा इमꣳ होष्याम इति। मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्य इत्यब्रुवन्। तं मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्योऽजुहवुः॥४३॥

ततो देवा अभवन्। पराऽसुराः। यस्यैवं विदुषो मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्यो गृहे जुह्वति। भवत्यात्मना। पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति। यद्वै यज्ञस्य पाकत्रा क्रियते। पशव्यं तत्। पाकत्रा वा एतत्क्रियते। यन्नेध्माबर्हिर्भवति। न सामिधेनीरन्वाह॥४४॥

न प्र॑या॒जा इ॒ज्यन्ते॑। नानू॑या॒जाः। य ए॒वं वेद॑। प॒शु॒मान्भ॑वति। आज्य॑भागौ यजति। य॒ज्ञस्यै॒व चक्षु॑षी॒ नान्तरे॑ति। म॒रुतो॑ गृहमे॒धिनो॑ यजति। भा॒ग॒धेये॑नै॒वैना॒न्त्समर्ध॑यति। अ॒ग्निꣳस्विष्ट॒कृत॑ं यजति॒ प्रति॑ष्ठित्यै। इडा॑न्तो भवति। प॒शवो॒ वा इडा॑। प॒शुष्वे॒वोपरि॑ष्टा॒त्प्रति॑तिष्ठति॥४५॥

असु॑रा अश्रयन्गृहमे॒धीय॑ं च॒रुं निर॑वपन्नजुहवुर॒न्वाहेडा॑न्तो भवति॒ द्वे च॑॥६॥ [६]

यत्पत्नी॑ गृहमे॒धीय॑स्याश्नी॒यात्। गृ॒ह॒मे॒ध्ये॑व स्या॑त्। वि त्व॑स्य य॒ज्ञ ऋ॑ध्येत। यन्नाश्नी॒यात्। अगृ॑हमेधी स्यात्। नास्य॑ य॒ज्ञो व्यृ॑द्ध्येत। प्रति॑वेशं पचेयुः। तस्या॑श्नीयात्। गृ॒ह॒मे॒ध्ये॑व भ॑वति। नास्य॑ य॒ज्ञो व्यृ॑द्ध्यते॥४६॥

ते दे॒वा गृ॑हमे॒धीये॑ने॒ष्ट्वा। आशि॑ता अभवन्। आञ्ज॑ता॒भ्य॑ञ्जत। अनु॑ व॒त्सान॑वासयन्। तेभ्योऽसु॑रा॒ः क्षुधं॒ प्राहि॑ण्वन्। सा दे॒वेषु॑ लो॒कमवि॑त्वा। असु॑रा॒न्पुन॑रगच्छत्। गृ॒ह॒मे॒धीये॑ने॒ष्ट्वा। आशि॑ता भवन्ति। आञ्ज॑ते॒ऽभ्य॑ञ्जते॥४७॥

अनु॑ व॒त्सान् वा॑सयन्ति। भ्रातृ॑व्यायै॒व तद्यज॑मानः॒ क्षुधं॒ प्रहि॑णोति। ते दे॒वा गृ॑हमे॒धीये॑ने॒ष्ट्वा। इन्द्रा॑य निष्का॒सं

न्य॑दधुः। अ॒स्मानेव श्व इन्द्रो॒ निहि॑तभाग उपावर्ति॒तेति॑। तानिन्द्रो॒ निहि॑तभाग उ॒पाव॑र्तत। गृ॒ह॒मे॒धीये॑ने॒ष्ट्वा। इन्द्रा॑य निष्का॒सं निद॑ध्यात्। इन्द्र॑ ए॒वैनं॒ निहि॑तभाग उ॒पाव॑र्तते। गार्ह॑पत्ये जुहोति॥४८॥

भा॒ग॒धेये॑नै॒वैन॒ꣳ समर्धयति। ऋ॒ष॒भमाह्व॑यति। व॒ष॒ट्का॒र ए॒वास्य॒ सः। अथो॑ इन्द्रि॒यमे॒व तद्वी॒र्यं॑ यज॑मानो॒ भ्रातृव्य॑स्य वृङ्क्ते। इन्द्रो॑ वृ॒त्रꣳ ह॒त्वा। परा॑ परा॒वत॑मगच्छत्। अपा॑राध॒मिति॒ मन्य॑मानः। सो॑ऽब्रवीत्। क इ॒दं वे॑दिष्य॒तीति॑। ते॑ऽब्रुवन्म॒रुतो॒ वरं॑ वृणामहै॥४९॥

अथ॑ व॒यं वे॑दाम। अ॒स्मभ्य॑मे॒व प्र॑थ॒मꣳ ह॒विर्निरु॑प्याता॒ इति॑। त ए॑न॒मध्य॑क्रीडन्। तत्क्री॒डिना॑ क्रीडि॒त्वम्। यन्म॒रुद्भ्यः॑ क्री॒डिभ्य॑ः प्रथ॒मꣳ ह॒विर्निरु॑प्यते॒ विजि॑त्यै। सा॒कꣳ सूर्ये॑णोद्य॒ता निर्व॑पति। ए॒तस्मि॒न्वै लो॒क इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्त्समृ॑द्ध्यै। ए॒तद्ब्रा॑ह्मणान्ये॒व पञ्च॑ ह॒वीꣳषि॑। ए॒तद्ब्रा॑ह्मण ऐन्द्रा॒ग्नः। अथै॒ष ऐ॒न्द्रश्च॒रुर्भ॑वति॥५०॥

उ॒द्धा॒रं वा ए॒तमिन्द्र॒ उद॑हरत। वृ॒त्रꣳ ह॒त्वा। अ॒न्यासु॑ दे॒वता॒स्वधि॑। यदे॒ष ऐ॒न्द्रश्च॒रुर्भव॑ति। उ॒द्धा॒रमे॒व तं यज॑मान॒ उद्ध॑रते। अ॒न्यासु॑ प्र॒जास्वधि॑। वै॒श्व॒क॒र्म॒ण एक॑कपालो भवति। विश्वा॑न्ये॒व तेन॒ कर्मा॑णि॒ यज॑मा॒नोऽव॑रुन्धे॥५१॥

ऋ॒च्य॒ते॒ऽभ्य॑ञ्जते जुहोति वृणामहै भवत्य॒ष्टौ च॑॥७॥ [७]

वै॒श्व॒दे॒वेन॒ वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत। ता व॑रुणप्रघा॒सैर्व॑रुण-पा॒शाद॑मुञ्चत्। सा॒क॒मे॒धैः प्रत्य॑स्थापयत्। त्र्य॑म्बकै रु॒द्रं नि॒रवा॑दयत। पि॒तृ॒य॒ज्ञेन॑ सुव॒र्गं लो॒कम॑गमयत्। यद्वै॑श्वदे॒वेन॒ यज॑ते। प्र॒जा ए॒व तद्यज॑मानः सृजते। ता व॑रुणप्रघा॒सैर्व॑रुणपा॒शान्मु॑ञ्चति। सा॒क॒मे॒धैः प्रति॑ष्ठापयति। त्र्य॑म्बकै रु॒द्रं नि॒रव॑दयते॥५२॥

पि॒तृ॒य॒ज्ञेन॑ सुव॒र्गं लो॒कं ग॑मयति। द॒क्षि॒ण॒तः प्रा॑चीनावी॒ती निर्व॑पति। द॒क्षि॒णावृ॒द्धि पि॑तृ॒णाम्। अना॑दृत्य॒ तत्। उ॒त्त॒र॒त ए॒वोप॒वीय॒ निर्व॑पेत्। उ॒भये॒ हि दे॒वाश्च॑ पि॒तर॑श्चे॒ज्यन्ते॑। अथो॒ यदे॒व द॑क्षिणा॒र्धेऽधि॒ श्रय॑ति। तेन॑ दक्षि॒णावृ॑त्। सोमा॑य

पितृमते पुरोडाश२ षट्कपालं निर्वपति। संवत्सरो वै सोमः पितृमान्॥५३॥

संवत्सरमेव प्रीणाति। पितृभ्यो बर्हिषद्भ्यो धानाः। मासा वै पितरो बर्हिषदः। मासानेव प्रीणाति। यस्मिन्वा ऋतौ पुरुषः प्रमीयते। सोऽस्यामुष्मिँल्लोके भवति। बहुरूपा धाना भवन्ति। अहोरात्राणामभिजित्यै। पितृभ्योऽग्निष्वात्तेभ्यो मन्थम्। अर्धमासा वै पितरोऽग्निष्वात्ताः॥५४॥

अर्धमासानेव प्रीणाति। अभिवान्यायै दुग्धे भवति। सा हि पितृदेवत्यं दुहे। यत्पूर्णम्। तन्मनुष्याणाम्। उपर्यर्धो देवानाम्। अर्धः पितॄणाम्। अर्ध उपमन्थति। अर्धो हि पितॄणाम्। एकयोपमन्थति॥५५॥

एका हि पितॄणाम्। दक्षिणोपमन्थति। दक्षिणावृद्धि पितॄणाम्। अनारभ्योपमन्थति। तद्धि पितॄन्गच्छति। इमान्दिशं वेदिमुद्धन्ति। उभये हि देवाश्च पितरश्चेज्यन्ते। चतुः स्रक्तिर्भवति। सर्वा ह्यनु दिशः पितरः। अखाता

भवति॥५६॥

खा॒ता हि दे॒वाना॑म्। म॒ध्य॒तोऽग्निराधी॑यते। अ॒न्त॒तो हि दे॒वाना॑माधी॒यते॑। वर्षी॑यानि॒ध्म इ॒ध्माद्भ॑वति॒ व्यावृ॑त्त्यै। परि॑श्रयति। अ॒न्तर्हि॑तो॒ हि पि॑तृलो॒को म॑नुष्यलो॒कात्। यत्परु॑षि दि॒नम्। तद्दे॒वाना॑म्। यद॑न्त॒रा। तन्म॑नु॒ष्या॑णाम्॥५७॥

यत्समू॑लम्। तत्पि॑तॄ॒णाम्। समू॑लं ब॒र्॒हिर्भ॑वति॒ व्यावृ॑त्त्यै। द॒क्षि॒णा स्तृ॑णाति। द॒क्षि॒णावृ॑द्धि पि॑तॄ॒णाम्। त्रिः पर्ये॑ति। तृ॒तीये॒ वा इ॒तो लो॒के पि॒तरः॑। ताने॒व प्री॑णाति। त्रिः पुनः॒ पर्ये॑ति। षड्वम्प॑द्यन्ते॥५८॥

षड्वा ऋ॒तवः॑। ऋ॒तूने॒व प्री॑णाति। यत्प्र॑स्त॒रं यजु॑षा गृह्णी॒यात्। प्र॒मायु॑को॒ यज॑मानः स्यात्। यन्न गृ॑ह्णी॒यात्। अ॒ना॒य॒तनः स्या॑त्। तूष्णीमे॒व न्य॑स्येत्। न प्र॒मायु॑को॒ भव॑ति। नाना॑यत॒नः। यत्रीन्प॑रि॒धीन्प॑रिद॒ध्यात्॥५९॥

मृ॒त्युना॒ यज॑मानं॒ परि॑गृह्णीयात्। यन्न प॑रिद॒ध्यात्।

रक्षाꣳसि य॒ज्ञꣳ ह॑न्युः। द्वौ प॑रि॒धी परि॑दधाति। रक्ष॑सा॒मप॑हत्यै। अथो॑ मृ॒त्योरे॒व यज॑मान॒मुत्सृ॑जति। यत्त्रीणि॑ त्रीणि ह॒वीꣳष्यु॑दा॒हरे॑युः। त्रय॑स्त्रय एषाꣳ सा॒कं प्रमी॑येरन्। एकै॑कमनू॒चीना॑न्यु॒दाह॑रन्ति। एकै॑क ए॒वैषा॑म॒न्वञ्चः॒ प्रमी॑यते। क॒शिपु॑ कशिप॒व्या॑य। उ॒प॒बर्ह॑णमुपबर्ह॒ण्या॑य। आञ्ज॑नमाञ्ज॒न्या॑य। अ॒भ्यञ्ज॑नमभ्यञ्ज॒न्या॑य। य॒था॒भा॒गमे॒वैना॑न्प्रीणाति॥६०॥

नि॒रव॑दयते पितृ॒मान॑ग्निष्वा॒त्ता एक॒योप॑ मन्थ॒त्यखा॑ता भवति मनु॒ष्या॑णां पद्यन्ते परिद॒ध्यान्मी॑यते॒ पञ्च॑ च॥८॥ [८]

अ॒ग्नये॑ दे॒वेभ्यः॑ पि॒तृभ्यः॑ समि॒ध्यमा॑ना॒यानु॑ ब्रू॒हीत्या॑ह। उ॒भये॒ हि दे॒वाश्च॑ पि॒तर॑श्चे॒ज्यन्ते॑। एका॒मन्वा॑ह। एका॒ हि पि॑तृ॒णाम्। त्रिरन्वा॑ह। त्रिर्हि दे॒वाना॑म्। आ॒घा॒रावाघा॑रयति। य॒ज्ञ॒प॒रुषो॒रन॑न्तरित्यै। नार्षे॒यं वृ॑णीते। न होता॑रम्॥६१॥

यदा॑र्षे॒यं वृ॑णी॒त। यद्धोता॑रम्। प्र॒मायु॑को॒ यज॑मानः स्यात्। प्र॒मायु॑को॒ होता॑। तस्मा॒न्न वृ॑णीते। यज॑मानस्य॒ होतु॑र्गोपी॒थाय॑। अप॑ बर्हिषः प्रया॒जान् य॑जति। प्र॒जा

वै ब॒र्हिः। प्र॒जा ए॒व मृ॒त्योरुत्सृ॑जति। आज्य॑भागौ यजति॥६२॥

य॒ज्ञस्यै॒व चक्षु॑षी॒ नान्तरे॑ति। प्रा॒ची॒ना॒वी॒ती सोमं॑ यजति। पि॒तृ॒दे॒व॒त्या॑ हि। ए॒षाऽऽहु॑तिः। पञ्च॒कृत्वोऽव॑ द्यति। पञ्च॒ ह्येता दे॒वताः॑। द्वे पु॑रोऽनुवा॒क्ये॑। या॒ज्या॑ दे॒वता॑ वषट्का॒रः। ता ए॒व प्री॑णाति। सन्त॑त॒मव॑ द्यति॥६३॥

ऋ॒तू॒नाꣳ सन्त॑त्यै। प्रैवैभ्यः॒ पूर्व॑या पुरोऽनुवा॒क्य॑याऽऽह। प्रण॑यति द्वि॒तीय॑या। ग॒मय॑ति या॒ज्य॑या। तृ॒तीये॒ वा इ॒तो लो॒के पि॒तरः॑। अह्न॑ ए॒वैना॒न्पूर्व॑या पुरोऽनुवा॒क्य॑या॒ऽत्याना॑यति। रात्रि॑यै द्वि॒तीय॑या। ऐवैनान्॒ या॒ज्य॑या गमयति। द॒क्षि॒ण॒तो॑ऽव॒दाय॑। उद॒ङ्ङिति॑ क्रामति॒ व्यावृ॑त्त्यै॥६४॥

आ स्व॒धेत्याश्रा॑वयति। अस्तु॑ स्व॒धेति॑ प्र॒त्याश्रा॑वयति। स्व॒धा नम॒ इति॒ वष॑ट्करोति। स्व॒धा॒का॒रो हि पि॑तृ॒णाम्। सोम॒मग्रे॑ यजति। सोम॑प्रयाजा॒ हि पि॒तरः॑। सोमं॑ पितृ॒मन्तं॑ यजति। सं॒व॒त्स॒रो वै सोमः॑ पितृ॒मान्। सं॒व॒त्स॒रमे॒व

तद्यजति। पितॄन्बर्हिषदो यजति॥६५॥

ये वै यज्वानः। ते पितरो बर्हिषदः। तानेव तद्यजति। पितॄनग्निष्वात्तान् यजति। ये वा अयज्वानो गृहमेधिनः। ते पितरोऽग्निष्वात्ताः। तानेव तद्यजति। अग्निं कव्यवाहनं यजति। य एव पितॄणामग्निः। तमेव तद्यजति॥६६॥

अथो यथाऽग्निꣳ स्विष्टकृतं यजति। तादृगेव तत्। एतत्ते तत ये च त्वामन्विति तिसृषु स्रक्तीषु निदधाति। तस्मादा तृतीयात्पुरुषान्नाम न गृह्णन्ति। एतावन्तो हीज्यन्ते। अत्र पितरो यथाभागं मन्दध्वमित्याह। ह्लीका हि पितरः। उदश्चो निष्क्रामन्ति। एषा वै मनुष्याणां दिक्। स्वामेव तद्दिशमनु निष्क्रामन्ति॥६७॥

आहवनीयमुपतिष्ठन्ते। न्येवास्मै तद्भवते। यत्सत्याहवनीये। अथान्यत्र चरन्ति। आतमितोरुपतिष्ठन्ते। अग्निमेवोपद्रष्टारं कृत्वा। पितॄन्निरवदयन्ते। अन्तं वा एते प्राणानां गच्छन्ति। य आतमितोरुप तिष्ठन्ते। सुसन्दृशं त्वा वयमित्याह॥६८॥

प्रा॒णो वै सु॑स॒न्दृक्। प्रा॒णमे॒वात्मन्द॑धते। योजा॒ न्वि॑न्द्र ते॒ हरी॒ इत्या॑ह। प्रा॒णमे॒व पुन॑रयुक्त। अक्ष॒न्नमी॑मदन्त॒ हीति॒ गार्ह॑पत्य॒मुप॑तिष्ठन्ते। अक्ष॒न्नमी॑मद॒न्ताथ॒ त्वोप॑तिष्ठामह॒ इति॒ वावैतदा॑ह। अमी॑मदन्त पि॒तरः॑ सो॒म्या इत्य॒भि प्रप॑द्यन्ते। अमी॑मदन्त पि॒तरोऽथ॑ त्वा॒ऽभि प्रप॑द्यामह॒ इति॒ वावैतदा॑ह। अ॒पः परि॑षिञ्चति। मा॒र्जय॑त्ये॒वैनान्॑॥६९॥

अथो॑ त॒र्पय॑त्ये॒व। तृप्य॑ति प्र॒जया॑ प॒शुभि॑ः। य ए॒वं वेद॑। अप॑ बर्हि॒षावनूया॒जौ य॑जति। प्र॒जा वै ब॒र्हिः। प्र॒जा ए॒व मृ॒त्योरुत्सृ॑जति। च॒तुरः॑ प्रया॒जान् य॑जति। द्वाव॑नूया॒जौ। षड्वम्प॑द्यन्ते। षड्वा ऋ॒तवः॑। ऋ॒तूने॒व प्री॑णाति। न पत्न्यन्वा॑स्ते। न संया॑जयन्ति। यत्पत्न्य॒न्वासी॑त। यत्सं॑या॒जये॑युः। प्र॒मायु॑का स्यात्। तस्मा॒न्नान्वा॑स्ते। न संया॑जयन्ति। पत्नि॑यै गोपी॒थाय॑॥७०॥

होता॑र॒माज्य॑भागौ यजति॒ सन्त॑त॒मव॑द्यति॒ व्यावृ॑त्त्यै बर्हि॒षदौ॑ यजति॒ तमे॒व तद्य॑ज॒त्यनु॒ निष्क्रा॑मन्त्याहैनानृ॒तवो॒ नव॑ च॥९॥ [९]

प्र॒ति॒पू॒रु॒षमेक॑कपालां॒ निर्व॑पति। जा॒ता ए॒व प्र॒जा

रुद्रान्निरवदयते। एकमतिरिक्तम्। जनिष्यमाणा एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते। एककपाला भवन्ति। एकधैव रुद्रं निरवदयते। नाभिघारयति। यदभिघारयेत्। अन्तरवचारिणꣳ रुद्रं कुर्यात्। एकोल्मुकेन यन्ति॥७१॥

तद्धि रुद्रस्य भागधेयम्। इमान्दिशं यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते। रुद्रो वा अपशुकाया आहुत्यै नातिष्ठत। असौ ते पशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टि। तमस्मै पशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्। आखुस्ते पशुरिति ब्रूयात्॥७२॥

न ग्राम्यान्पशून् हिनस्ति। नारण्यान्। चतुष्पथे जुहोति। एष वा अग्नीनां पङ्क्तीशो नाम। अग्निवत्येव जुहोति। मध्यमेन पर्णेन जुहोति। स्रुग्घ्येषा। अथो खलु। अन्तमेनैव होतव्यम्। अन्तत एव रुद्रं निरवदयते॥७३॥

एष ते रुद्र भागः सह स्वस्राऽम्बिकयेत्याह। शरद्वा अस्याम्बिका स्वसा। तया वा एष हिनस्ति। यꣳ हिनस्ति।

तयै॒वैनꣳ स॒ह शम॑यति। भे॒ष॒जङ्गव॒ इत्या॑ह। याव॑न्त ए॒व ग्रा॒म्याः प॒शवः॑। तेभ्यो॑ भेष॒जं क॑रोति। अवा॑म्ब रु॒द्रम॑दिम॒हीत्या॑ह। आ॒शिष॑मे॒वैतामा शा॑स्ते॥७४॥

त्र्य॑म्बकं यजामह॒ इत्या॑ह। मृ॒त्योर्मु॑क्षीय॒ माऽमृता॒दिति॒ वावैतदा॑ह। उत्किं॑रन्ति। भग॑स्य लीप्सन्ते। मूते॑कृ॒त्वा-ऽऽस॑जन्ति। यथा॒ जनं॑ य॒ते॑ऽव॒सं क॒रोति॑। ता॒दृगे॒व तत्। ए॒ष ते॑ रुद्र भा॒ग इत्या॑ह नि॒रव॑त्त्यै। अप्र॑तीक्ष॒मा य॑न्ति। अ॒पः परि॑षिञ्चति। रु॒द्रस्या॒न्तर्हि॑त्यै। प्र वा ए॒ते॑ऽस्माल्लो॒काच्च्य॑वन्ते। ये त्र्य॑म्बके॒श्वर॑न्ति। आ॒दि॒त्यं च॒रुं पुन॒रेत्य॒ निर्व॑पति। इ॒यं वा अदि॑तिः। अ॒स्यामे॒व प्रति॑ तिष्ठन्ति॥७५॥

य॒न्ति॒ ब्रू॒या॒न्निरव॑दयते शास्ते सिञ्चति॒ षट्च॑॥१०॥ [१०]

अनु॑मत्यै वैश्वदे॒वेन॒ ताः सृ॒ष्टास्त्रि॒वृत्प्र॒जाप॑तिः सवि॒तोत्त॑रस्यान्देवासु॒राः सौ॑ऽग्निर्यत्पत्नी॑ वैश्वदे॒वेन॒ ता व॑रुणप्रघा॒सैर॒ग्नये॑ दे॒वेभ्यः॑ प्रतिपूरु॒षं दश॑॥१०॥

अनु॑मत्यै प्रथम॒जो व॒त्सो ब॑हुरू॒पा हि प॒शव॒स्तस्मा॑त्पृथमा॒त्रं यद॒ग्नयेऽनी॑कवत उद्धा॒रं वा

अ॒ग्नये॑ दे॒वेभ्यः॑ प्रतिपूरु॒षं पञ्च॑सप्ततिः॥७५॥

अनु॑मत्यै॒ प्रति॑तिष्ठन्ति॥

हरिः॑ ओम्॥

॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके षष्ठः प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.
GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita
Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/